

PROGRAM NAUCZANIA

dla szkoły średniej

(liceum ogólnokształcącego, technikum i liceum zawodowego)

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Program zatwierdzony do użytku szkolnego przez MEN dnia 27.09.1996r.
Decyzja nr DKO - 4015 - 11/96

Warszawa 1997

WYDAWNICTWA SZKOLNE I PEDAGOGICZNE

PL
Z-31
(1,97)

PL

Z-31(1,97)

Wiedza o społeczeństwie : program nauczania dla szkoły średniej (liceum ogólnokształcącego, technikum i liceum zawodowego) / [opr. zesp. w skl.: Wojciech Jakubowski ; Ewa Marciniak ; Krystyna Mierzejewska-Orzechowska]. - Wyd. 1. - Warszawa : Wydawn. Szkol. i Ped., 1997. - 12 S. : Tab.
Dt. Titelübers.: Staatsbürgerkunde : Lehrplan für die Mittelschule
ISBN 83-02-06500-5

97/1058

SyK: Lehrpläne*Staatsbürgerkunde

dr WOJCIECH JAKUBOWSKI, asystent na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego

Dorobek dydaktyczny: praca w charakterze nauczyciela wiedzy o społeczeństwie i ekonomii; autorstwo programów nauczania ekonomii w szkolnictwie zawodowym; współautorstwo podręcznika wiedzy o społeczeństwie dla szkoły średniej.

mgr EWA MARCINIAK, doktorantka na Wydziale Pedagogiki Uniwersytetu Warszawskiego

Dorobek dydaktyczny: praca w charakterze nauczyciela w szkolnictwie podstawowym i wyższym oraz w charakterze doradcy metodycznego; współautorstwo publikacji pomocniczej dla uczniów do wiedzy o społeczeństwie; autorstwo publikacji metodycznej z zakresu wiedzy o społeczeństwie, artykułów w prasie fachowej.

mgr Krystyna MIERZEJEWSKA - ORZECHOWSKA, dyrektor Poradni Wychowawczo-Zawodowej dla Szkół Podstawowych w Warszawie

Dorobek dydaktyczny: praca z dziećmi i młodzieżą w ośrodku wychowawczo-zawodowym; opracowanie materiałów dla pedagogów szkolnych; praca dydaktyczna z wychowawcami i pedagogami szkolnymi.

SPIS TREŚCI

I. Charakterystyka programu	3
II. Cele nauczania	5
Cele globalne	5
Cele etapowe	5
Cele szczegółowe	6
III. Treści nauczania	8
IV. Przewidywane osiągnięcia uczniów	11
V. Uwagi o realizacji programu	12
VI. Kontrola i ocena osiągnięć uczniów	14

Georg-Eckert-Institut
für Internationale
Schulbuchforschung
Braunschweig
-Schulbuchbibliothek -

97/1058

PL
2-37(1,97)

I. CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU

Przeobrażenia społeczno - polityczne, które zachodzą w Polsce po 1989 roku, oraz towarzysząca im zmiana systemu gospodarczego wymagają dostosowania modelu kształcenia młodzieży do nowych warunków, a więc wyposażenia jej w zasób wiedzy i umiejętności umożliwiające uczniowi rozumienie i wydawanie logicznych sądów o tych kwestiach oraz ułatwiający świadome uczestnictwo w życiu społecznym.

Wiedza o społeczeństwie jest przedmiotem szkolnej edukacji mającym stały i bezpośredni kontakt z codziennym życiem. Treści tworzące merytoryczną bazę przedmiotu mają charakter interdyscyplinarny, są to bowiem podstawowe kwestie z różnych dziedzin nauki (psychologia, socjologia, politologia, ekologia, prawo, ekonomia i in.)

Funkcją wiedzy o społeczeństwie, poza poszerzaniem już posiadanych wiadomości i pozyskiwaniem nowych informacji, jest integrowanie wiedzy ucznia uzyskanej w szkole oraz w drodze własnych doświadczeń i obserwacji.

Realizacja przedmiotu wiedza o społeczeństwie powinna ułatwić absolwentowi szkoły średniej dostosowanie się do warunków życia i pracy w zmieniającym się środowisku społecznym. Zadaniem nauczyciela jest zatem pobudzanie ucznia do samodzielnego myślenia, aktywności i samodzielności, do poszukiwania i zdobywania informacji, by stał się krytycznym obserwatorem, kreatorem i uczestnikiem życia społeczno-politycznego i gospodarczego kraju. W tym też kierunku idzie koncepcja niniejszego programu.

Zgodnie z przyjętą przez Ministra Edukacji Narodowej „Podstawą Programową” oraz ramowym planem zajęć szkół średnich tok realizacji przedmiotu przedstawia się następująco:

Typ szkoły	Klasa	Liczba godzin w tygodniu	Globalna orientacyjna liczba godzin w cyklu	Wiek ucznia
Technikum	IV	1	35	18-19
Liceum zawodowe	IV	1	30*	18-19
Liceum techniczne	IV	1	30*	18-19
Liceum ogólnokształcące	IV	2	50*	18-19

* Przedmiot realizowany jest w klasie maturalnej (koniec roku szkolnego w kwietniu).

Niniejszy program jest dostosowany do realizacji w klasie IV szkoły średniej. Z uwagi jednak na różnice w przydziale godzin decyzję o podziale na poszczególne bloki problemowe zostawia się nauczycielowi.

Program wiedzy o społeczeństwie jest przeznaczony do realizacji w szkołach ponadpodstawowych młodzieżowych na podbudowie szkoły podstawowej, a więc w:

- 1) liceum ogólnokształcącym (4-letnim);
- 2) liceum technicznym (4-letnim);
- 3) liceum zawodowym (4-letnim lub 5-letnim);
- 4) technikum (5-letnim) i szkołach równorzędnych.

II. CELE NAUCZANIA

CELE GLOBALNE

Głównym celem nauczania przedmiotu jest kształtowanie takich postaw jednostki, aby odgrywała ona aktywną i twórczą rolę w życiu najbliższego otoczenia, państwa i narodu oraz całej wspólnoty ludzkiej. Realizacja celów i treści tego przedmiotu powinna pobudzać rozwój poczucia własnej tożsamości w kontaktach z innymi, w uczestniczeniu w życiu społecznym i kształtować subiektywne poczucie bezpieczeństwa, poczucie sprawstwa człowieka w relacjach z innymi ludźmi, organizacjami i instytucjami społecznymi, a równocześnie kształtować postawy tolerancji i akceptacji.

Efekty pracy nad realizacją celów oraz treści programowe powinny pomagać młodzieży w nawiązywaniu satysfakcjonujących stosunków z innymi ludźmi dzięki lepszemu komunikowaniu się, większej tolerancji i lepszemu rozumieniu motywów zachowań ludzkich.

Każda jednostka ludzka ma określone prawa jako człowiek, obywatel państwa i członek lokalnej społeczności. Spoczywają na nim jednocześnie określone obowiązki. Człowiek żyje wśród innych. Swoje stosunki z innymi ludźmi powinien kształtować, mając świadomość znaczenia wytworzonych na przestrzeni wieków postaw humanistycznych, do których trzeba zaliczyć przede wszystkim przyjaźń, miłość, tolerancję, miłosierdzie, solidarność, poszanowanie prawa, umiar.

W toku zajęć z przedmiotu uczeń powinien także przyswoić sobie podstawy wiedzy o współczesnym świecie, złożoności zjawisk i procesów społecznych, gospodarczych i kulturowych w nim zachodzących, niezbędnej dla obywatela Rzeczypospolitej Polskiej, Europy i świata. Równoległe uczeń powinien nabywać i rozwijać umiejętności praktyczne, które mają mu umożliwić kreowanie własnego życia, dokonywanie autonomicznych wyborów, efektywną komunikację z innymi ludźmi.

W przyszłości ta wiedza i umiejętności pozwolą mu na zracjonalizowanie uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym kraju i świata.

CELE ETAPOWE

Najważniejsze cele etapowe to:

1. Zrozumienie, kim jest człowiek i jakie są mechanizmy jego funkcjonowania.
2. Zrozumienie wzajemnych relacji człowieka z systemami społecznymi, których jest częścią.
3. Zrozumienie natury nowoczesnego społeczeństwa demokratycznego oraz prawnego instrumentarium służącego określeniu swojego miejsca w społeczeństwie.
4. Zrozumienie podstawowych problemów współczesnego świata i pozycji Polski w stosunkach międzynarodowych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Cele etapowe są realizowane poprzez cele szczegółowe, które określają, co uczeń powinien poznać, zapamiętać, zrozumieć, umieć, a czego doświadczyć.

1. Zrozumienie, kim jest człowiek i jakie są mechanizmy jego funkcjonowania powinno nastąpić poprzez:

- pobudzenie ucznia do refleksji nad pytaniem o to, co znaczy być osobą ludzką i jakie stąd wynikają powinności;
- uświadomienie uczniowi własnej autonomii i potrzeby samoidentyfikacji;
- zrozumienie fizycznych i psychicznych właściwości swojego okresu rozwojowego;
- ukazanie uczniowi faktu, że człowiek przez całe życie zmienia się i rozwija; rozwój ten jest określany przez jego możliwości fizyczne, psychiczne, własną aktywność i czynniki zewnętrzne;
- zwrócenie uwagi uczniowi na rozwój psychoseksualny człowieka, problemy związane z identyfikacją z własną płcią, pełnieniem ról rodzinnych i społecznych;
- uświadomienie uczniom konieczności unikania zagrożeń, dbania o zdrowy styl życia;
- dostarczenie wiedzy o konstruktywnych sposobach radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi i nadmiernym stresem;
- ukazanie problemu uzależnień.

2. Zrozumienie **wzajemnych** relacji człowieka z systemami społecznymi - których jest on częścią - powinno nastąpić poprzez:

- uświadomienie uczniowi faktu, że człowiek jest istotą społeczną;
- unaocznienie więzi społecznych, tzn. określenie ich treści, umiejscowienie człowieka w jego otoczeniu, środowisku społecznym;
- poznanie wybranych psychologicznych, etycznych i prawnych problemów życia rodzinnego, problemu wyboru współmałżonka, narzeczeństwa, życia seksualnego, różnych przejawów seksualności i próby ustosunkowania się do nich;
- doskonalenie umiejętności komunikowania się z innymi ludźmi;
- ukazanie uczniowi mechanizmów funkcjonowania grup społecznych na przykładzie grup rówieśniczych, problemów przyjaźni, koleżeństwa, lojalności, miłości, nieśmiałości i agresji;
- omówienie specyfiki funkcjonujących subkultur młodzieżowych.

3. Zrozumienie natury **społeczeństwa** obywatelskiego oraz prawnego instrumentarium służącego określeniu swego miejsca w społeczeństwie powinno nastąpić poprzez:

- poznanie elementów makrostruktur społecznych (społeczeństwo, stratyfikacja społeczna);
- ukazanie uniwersalnych zasad demokracji, istoty polityki oraz złożoności zjawisk z nią związanych;
- poznanie mechanizmów funkcjonowania państwa, rodzajów i typologii ustrojów politycznych;
- poznanie istoty kultury politycznej społeczeństwa obywatelskiego;

- poznanie głównych nurtów współczesnej myśli politycznej;
- przyswojenie sobie katalogu podstawowych praw i wolności człowieka i obywatela;
- dostrzeganie problemów związanych z mniejszościami społecznymi;
- pokazanie politycznej i instytucjonalnej organizacji społeczeństwa obywatelskiego;
- przyswojenie podstawowych zagadnień ekonomicznych;
- poznanie współczesnego wymiaru stosunków międzynarodowych.

4. Zrozumienie podstawowych problemów współczesnego świata powinno nastąpić w wyniku:

- poznania współczesnego wymiaru stosunków międzynarodowych;
- poznania podstawowych pryncypiów polskiej racji stanu oraz zrozumienia działań politycznych z niej wynikających;
- poznania globalnych problemów współczesnego świata oraz ich przejawów w Polsce i w Europie.

5. W toku zajęć z przedmiotu uczeń powinien nabyć i rozwinąć praktyczne umiejętności:

- kreowania własnego postępowania w różnych grupach społecznych i sytuacjach;
- prowadzenia rozmowy, dyskusji, negocjacji, rozwiązywania konfliktów i postępowania w sytuacjach konfliktowych;
- podejmowania decyzji;
- uczenia się;
- wykorzystywania w praktyce wybranych aktów prawnych;
- zachowania się w różnych sytuacjach życiowych, w tym: w urzędach i instytucjach gospodarczych;
- właściwego reagowania na przejawy patologii życia społecznego (np. szowinizm, wandalizm, konformizm, agresja).
- bycia aktywnym w różnych dziedzinach życia.

Nauczyciel wiedzy o społeczeństwie, tak jak każdy nauczyciel, to nie tylko nauczyciel przedmiotu, to również nauczyciel ucznia. Stąd postulowana zmiana jego roli. Powinien być on nie tylko fachowcem, ale i inspiratorem kształtującym wśród uczniów potrzebę poznania otaczającego świata i mechanizmów życia społecznego. Powinien również szanować ucznia i siebie, a także zapewnić podmiotowość ucznia w szkole, która sprzyja kształtowaniu się podmiotowości obywatelskiej.

Uwaga :

Stopień uszczegółowienia celów nauczania wiedzy o społeczeństwie w szkole średniej powinien wynikać z faktycznie przydzielonej do dyspozycji realizującego program nauczyciela liczby godzin oraz realnych możliwości dydaktycznych szkoły.

III. TREŚCI NAUCZANIA

DZIAŁ I. CZŁOWIEK I SPOŁECZEŃSTWO (4-8 godzin)

- Człowiek istotą społeczną. Przyrodnicze, ekonomiczne i kulturowe podstawy życia społecznego. Człowiek jako jednostka. Potrzeby jako źródło aktywności jednostki. Postawy. Kształtowanie i zmiana postaw. Postawy prospołeczne. Konformizm. Non-konformizm.
- Grupy społeczne. Pojęcie i rodzaje grup społecznych. Interakcje w grupie. Problem przywództwa. Konflikt powinności. Hierarchia wartości jako punkt odniesienia w rozwiązywaniu tego konfliktu. Źródła hierarchii wartości. Rodzina w znaczeniu prawnym i socjologicznym. Funkcje rodziny. Role rodzinne.
- Społeczeństwo. Różne rozumienie pojęcia „społeczeństwo”. Człowiek jako twórca rzeczywistości społecznej (homo economicus, politicus, ludens). Społeczeństwo obywatelskie. Struktura społeczna. Różne teorie strukturalizacji społeczeństwa. Struktura społeczeństwa polskiego i jej przekształcenia. Społeczeństwo postkomunistyczne na drodze do społeczeństwa obywatelskiego (civil society).
- Naród. Świadomość narodowa. Dążenia narodowe. Problem mniejszości narodowych.
- Prawa człowieka - pojęcie i cechy. Ochrona praw człowieka - wewnętrzna ochrona praw człowieka, - procedury dochodzeniowe praw człowieka; systemy ochrony praw człowieka w prawie międzynarodowym. Międzynarodowa kontrola realizacji praw człowieka.

DZIAŁ II. POLITYKA JAKO ZJAWISKO SPOŁECZNE

(3-5 godzin)

- Pojęcie polityki. Różne rozumienia polityki. Podmioty polityki. Władza jako zjawisko społeczne (istota władzy, rodzaje władzy, legitymizacja władzy).
- Konflikt i kompromis.
- Kultura polityczna.

DZIAŁ III. PAŃSTWO JAKO ORGANIZATOR ŻYCIA SPOŁECZNEGO (4-6 godzin)

- Pojęcie i cechy państwa (organizacja polityczna, suwerenna, terytorialna, przymusowa, globalna). Rozwój nowoczesnego państwa.
- Funkcje współczesnego państwa. Pojęcie funkcji państwa. Typologia. Funkcja zewnętrzna. Funkcja wewnętrzna. Kontrowersje wokół zakresu ingerencji państwa w życie jednostki i społeczeństwa - granice władzy państwowej. Kontrola społeczna życia publicznego.
- Obywatelstwo.

- System polityczny państwa. Pojęcie systemu politycznego. Zasady ustrojowe. Zasada podziału i jednolitości władzy państwowej, zasada państwa prawa i państwa prerogatywnego, zasada pluralizmu i monizmu politycznego. Normy ustrojowe (m.in. konstytucja, prawo wyborcze, ustawa o partiach politycznych). Struktury organizacyjne: organy państwowe, partie polityczne, grupy interesu, związki wyznaniowe. Mechanizmy ustrojowe (system partyjny, koalicje, opozycja).
- Formy państw. Istota formy państwa. Państwo demokratyczne, państwo totalitarne, państwo autorytarne. Państwo unitarne i państwo złożone. Prezydialne i parlamentarne systemy rządów.
- Ustroje polityczne wybranych państw (USA, Wielka Brytania, RFN, Francja, Szwajcaria, Włochy, Czechy, Słowacja, Federacja Rosyjska, Białoruś, Litwa, Ukraina).

DZIAŁ IV. WSPÓŁCZESNA MYŚL POLITYCZNA (3-5 godzin)

- Pojęcia podstawowe: ideologia, doktryna, program - wzajemne relacje, rodowód i funkcje ideologii we współczesnym państwie.
- Współczesna myśl polityczna: liberalizm, konserwatyzm, chadecja, katolicka nauka społeczna, lewicowa myśl polityczna. Ekstremizm polityczny.
- Polska myśl polityczna.

DZIAŁ V. SYSTEM POLITYCZNY RP (4-6 godzin)

- Konstytucyjne zasady ustroju politycznego.
- Partie, ruchy polityczne i organizacje społeczne.
- Władza ustawodawcza (legislatywa) - pochodzenie, organy, funkcje. Władza wykonawcza (egzekutywa) - pochodzenie, organy, funkcje. Władza sądownicza (judykatywa) - pochodzenie, organy, funkcje. Władze lokalne- pochodzenie, organy, funkcje
- Samorząd społeczny; jego formy i kompetencje (samorząd terytorialny, zawodowy, gospodarczy).
- Od państwa autorytarne do demokratycznego.

DZIAŁ VI. GOSPODARKA (5-6 godzin)

- Podstawowe problemy społeczeństwa gospodarującego. Gospodarka rynkowa i jej cechy: różne rozumienie pojęcia rynku; rynek jako kategoria ekonomiczna: popyt, podaż, mechanizm rynkowy; rynek a konkurencja; podmioty gospodarcze w systemie rynkowym (gospodarstwo domowe, przedsiębiorstwo, rząd). Formy działalności gospodarczej jednostki w gospodarce rynkowej (np. działalność na własny rachunek, pracodawcy, pracownicy).
- Przedsiębiorstwo jako podmiot gospodarki rynkowej. Rodzaje przedsiębiorstw, formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw. Funkcjonowanie przedsiębiorstwa w warunkach rynkowych (biznes plan, marketing).

- Budżet państwa. Dochody i wydatki budżetowe. Funkcje budżetu: redystrybucyjna, socjalna. Pieniądz i jego funkcje. Banki, system bankowy w Polsce. Papiery wartościowe (pojęcie, rodzaje, rynek papierów wartościowych).
- Produkt krajowy brutto (PKB) - wytwarzanie, podział.
- Rola państwa w gospodarce rynkowej.
- Problemy polskiej gospodarki w okresie przejściowym od gospodarki scentralizowanej do gospodarki rynkowej (przekształcenia własnościowe, inflacja, bezrobocie, szara strefa gospodarowania).

DZIAŁ VII. POLSKA W STOSUNKACH MIĘDZYNARODOWYCH (4-5 godzin)

- Stosunki międzynarodowe. Uczestnicy stosunków międzynarodowych.
- Integracja europejska. Instytucje europejskie. Prawo europejskie. Wspólnota Europejska jako wspólnota społeczna, ekonomiczna, polityczna.
- Wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania pozycji Polski w stosunkach międzynarodowych.
- Polska racja stanu.
- Polska polityka zagraniczna - zasady i priorytety.
- Uczestnictwo Polski w życiu międzynarodowym.
- Polska wobec procesów integracyjnych w Europie.

DZIAŁ VIII. DZIEDZICTWO CYWILIZACYJNE (1-2 godziny)

- Znaczenie pojęcia „cywilizacja”.
- Kultura, nauka, oświata. Wkład Polski w kulturę i naukę światową.
- Znaczenie środków masowego komunikowania się we współczesnym świecie (globalna wioska).

DZIAŁ IX. GLOBALNE PROBLEMY WSPÓŁCZESNEGO ŚWIATA (2-3 godziny)

- Problemy cywilizacyjno-kulturowe (degradacja środowiska naturalnego, problemy demograficzne, zacofanie cywilizacyjne).
- Problemy społeczno-ekonomiczne (dysproporcje w rozwoju gospodarczym, zadłużenie, bezrobocie, głód i niedożywienie, problemy zdrowia i profilaktyki).
- Problemy polityczne (konflikty zbrojne i ich podłoże, integracja i dezintegracja, zagrożenia demokracji) Próby i możliwości rozwiązywania tych problemów.

IV. PRZEWDYWANE OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW

W wyniku realizacji przedmiotu wiedza o społeczeństwie uczeń powinien przede wszystkim:

1. Rozumieć społeczną istotę człowieka oraz mechanizmy jego funkcjonowania.
2. Rozumieć charakter relacji człowieka z systemem społecznym i politycznym.
3. Rozumieć naturę społeczeństwa obywatelskiego oraz instytucji prawnych konstytuujących pozycję jednostki w danej strukturze społecznej.

Strategicznym celem nauczania przedmiotu jest kształtowanie osobowości aktywnej poznawczo, pobudzanie rozwoju intelektualnego młodego człowieka poprzez wyposażenie go w wiedzę i umiejętności niezbędne do przyjęcia kreatywnej postawy wobec rzeczywistości społecznej.

Przewidywane wyniki są funkcją założeń przyjętych w celach szczegółowych oraz stosowanych przez nauczyciela form i metod pracy. Preferowanie aktywnych metod nauczania powinno procentować odpowiednim poziomem umiejętności samodzielnego funkcjonowania młodego człowieka w

środowisku społecznym, a zwłaszcza politycznym. W tym przeto kierunku powinna iść koncepcja realizacji przedmiotu, jeżeli nie zostanie on potraktowany wyłącznie jako przekaz wiedzy akademickiej lub - odwrotnie - jako okazja do uprawiania pustostwa i demagogii.

V. UWAGI O REALIZACJI PROGRAMU

Treści realizowane na lekcjach tego przedmiotu powinny rozwijać samowiedzę psychologiczną i społeczną człowieka, a także pomóc mu w rozumieniu obowiązującego porządku prawnego i dokonujących się procesów politycznych. Treści powinny być zatem przedstawiane w sposób otwarty, wolny od indoktrynacji, a także powinny prezentować różne poglądy na porządek społeczny i ekonomiczny. W procesie nauczania wskazane jest stosowanie różnorodnych metod, form pracy oraz środków dydaktycznych. Formy zależne są od treści. Część zajęć powinna być realizowana poza szkołą, np. w różnych instytucjach życia społecznego i politycznego, a także administracyjnego i ekonomicznego. Dużą rolę w realizacji treści nauczania powinny odegrać kontakty społeczne, głównie poprzez wywiady, spotkania czy też badania ankietowe i sondażowe.

Zakłada się aktywne uczestnictwo ucznia w procesie nauczania tego przedmiotu. Dlatego powinny być preferowane metody aktywizujące, realizowane w trakcie nauczania wielostronnego, z wykorzystaniem technik multimedialnych.

Stosowanie różnorodnych metod pracy powinno pobudzać i rozwijać zainteresowania ucznia, a także wyrabiać i doskonalić umiejętności praktyczne.

PROPONOWANE METODY NAUCZANIA

1. Elementy wykładu wprowadzającego w nowe zagadnienie połączonego w miarę możliwości z dyskusją. Wykład powinien stanowić podstawę dalszej samodzielnej pracy ucznia.
2. Ćwiczenia. Indywidualna praca uczniów w warunkach kontrolowanej samodzielności:
 - praca z podręcznikiem;
 - praca z tekstem źródłowym, jak np. teksty aktów prawnych;
 - praca w grupach - rozwiązywanie problemów, np. analiza zjawisk ekonomicznych na podstawie aktualnej publicystyki gospodarczej oraz najnowszej literatury przedmiotu z wykorzystaniem metody argumentów „za i przeciw”.
3. Seminarium referatowo - dyskusyjne z zastosowaniem metody „dyskusji punktowanej”.
4. Organizowanie w miarę możliwości spotkań z ludźmi reprezentującymi określone dziedziny życia społecznego, np. z radnym, wójtem, sołtysem, burmistrzem, posłem, senatorem, przedsiębiorcą, sędzią lub ławnikiem, policjantem, kuratorem, wizytatorem.
5. W zależności od tematu, stopnia zaangażowania młodzieży w problematykę i przygotowania zespołu do takiej formy pracy stosowanie wybranej metody spośród gier dydaktycznych, np. symulacji, inscenizacji, dramy.
6. Organizowanie lekcji z wykorzystaniem audycji oświatowych TV i filmów wideo.
7. Wycieczki dydaktyczne, np. do urzędu gminy, do urzędu wojewódzkiego, do Sejmu, Senatu, sądu rejonowego lub wojewódzkiego.

ORGANIZACYJNE FORMY PRACY UCZNIÓW

1. Samodzielne sporządzanie notatek, np. z zaleconych do obejrzenia lub wysłuchania audycji telewizyjnych lub radiowych.
2. Przygotowywanie referatów i głosów w dyskusji.
3. Samodzielna praca z literaturą przedmiotu i publicystyką społeczno-polityczną i gospodarczą.
4. Indywidualne (lub grupowe) wykonywanie ćwiczeń, zadań, rozwiązywanie problemów.
5. Gromadzenie informacji na określony temat na podstawie wycinków prasowych w celu przygotowania materiału ilustrującego treści wykładu lub literatury przedmiotu odniesieniami do aktualnych wydarzeń w kraju i na świecie.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

Podstawowym środkiem dydaktycznym wprowadzającym ucznia w problematykę zajęć, inspirującym poszukiwanie szerszych informacji, kierującym jego aktywność powinien być podręcznik. Towarzyszyć mu powinna literatura uzupełniająca - opracowania popularnonaukowe.

Do realizacji programu niezbędne są teksty źródłowe, zawierające fragmenty podstawowych dokumentów regulujących życie społeczne i polityczne naszego kraju, jak i podstawy prawa i porządku w Europie i na świecie. Przydatnym środkiem dydaktycznym są materiały publikowane w prasie oraz w wydawnictwach popularnonaukowych. Nauczyciel powinien mieć do dyspozycji, jako pomoc w realizacji tego przedmiotu, wydawnictwa metodyczno-metodologiczne .

W ramach tego przedmiotu nauczyciel powinien zachęcać uczniów do samodzielnej pracy poprzez uwzględnienie ich indywidualnych preferencji, a także inspirować uczniów do rozwiązywania problemów, do poszukiwania odpowiedzi na trudne pytania, wzbogacać warsztat pracy ucznia w procesie uczenia się – zgłębiania wiedzy i rozwijania umiejętności.

VI. KONTROLA I OCENA OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

Miernikiem postępów ucznia szkoły ponadpodstawowej z przedmiotu wiedza o społeczeństwie powinna być zarówno wiedza, jak i umiejętności: około 50 % oceny semestralnej to wiedza merytoryczna, drugie 50% to umiejętności.

Podstawą wiedzy ucznia jest opanowanie przez niego wiadomości zawartych w podręczniku. Wykazanie się znajomością treści podręcznika umożliwi uzyskanie oceny dobrej. W celu uzyskania wyższej oceny jest wymagana wiedza pozapodręcznikowa, a równocześnie wykazanie się wieloma umiejętnościami zawartymi w celach nauczania przedmiotu. Szczególnie wysoko należy oceniać wiedzę zdobytą przez studiowanie literatury uzupełniającej oraz specjalistycznych czasopism popularnonaukowych.

NOTATKI

NOTATKI

**Nauczycieli i metodyków uprzejmie prosimy o nadsyłanie uwag
i komentarzy na temat programu.**

Nasz adres:

**Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
dr Jadwiga Stankiewicz
Plac Dąbrowskiego 8
00-950 Warszawa**

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 1997

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 1997

Wydanie pierwsze
Zam. 120

Druk i oprawa: PW „Tolek” — Drukarnia im. K. Miarki
Mikołów, ul. Zwirki i Wigury 1

Program opracowany na zlecenie
Wydawnictw Szkolnych i Pedagogicznych

Z programem tym zgodne są następujące opracowania:

- podręcznik (w przygotowaniu)
- materiały pomocnicze:

W.T. KULESZA - *Ideologie naszych czasów*

W.T. KULESZA, P. WINCZOREK - *Demokracja u schyłku XX wieku*

W. LAMENTOWICZ - *Państwo współczesne*

Mały słownik stosunków międzynarodowych, pod red. G.
MICHAŁOWSKIEJ

A. NOGA - *Źródła bogactwa kraju. Wprowadzenie do ekonomii*

G. ULICKA - *Nowe ruchy społeczne. Niepokoje i nadzieje współczesnych społeczeństw*

Wiedza o społeczeństwie. Scenariusze lekcji w szkole średniej, pod red.
M. RUTKOWSKIEJ - PASZTY

P. WINCZOREK, J. MAJCHROWSKI - *Ustrój państwowy Rzeczypospolitej Polskiej*

K.A. WOJTASZCZYK - *Współczesne systemy polityczne*